

LUPETA

Apere în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — Românii: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. . . APARE .. . .
sub direcția unui
comitet de redacție.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
inserțiuni după învoială.
Scrisori neîncercate se refuză.

„Naționalitate“.

(O) Un sistem politic egoist, exclusivist, nedrept, imporal se isbia de ființa noastră și fiindcă nu ne poate șterge de pe suprafața pământului dintr'o răsuflare, ni-a imprimat pe frunte numirea de „naționalitate“, care nu are nici un înțeles, pe care a ridicat-o însă la rangul de noțiune de drept public, substituindu-i ideea unei *capitis diminutio* politice.

„Naționalitate“! Să constatăm logica gramaticală a acestui cuvânt. — Vorba vine dela „națiune“, substantiv care exprimă ființa concretă a unui supraorganism social, ori dacă voim politic.

Înțelesul acestui cuvânt e lămurit, sinonim cu „popor“, — până când „popor“ admite o interpretare mai largă, mai puțin definită, mai variată și e mai propriu graiului de obște; „națiune“ e mai precizat și în terminologia politică îmbracă înțelesul *poporului organizat pentru o viață de stat*.

Dela substantivul concret „națiune“ trebuie să trecem pela adjectivul „național“ pentru a ajunge la naționalitate, „Național“, conform naturei ori cărui adjectiv, exprimă însușirea aparținerei supraorganismului social-politic, pe care îl exprimă substantivul de obârșie „națiune“ — și adjectivul „națio-nal“ exprimă, anume, această însușire legată de un alt substantiv, pe care îl împreună astfel cu ideea de națiune.

„Naționalitate“, adjectivul substantivat din nou trebuie să exprime încă odată calitate, ori mai corect calitățile proprii „națiunii“, dar libere de ori-ce altă legătură, prin urmare *abstract*.

Compleksul abstract al calităților inerente unei națiuni, — acesta este înțelesul logic al cuvântului „naționalitate“.

Înțelesul concret al unui organism social ori politic nu i-se poate da cuvântului „naționalitate“.

Totuși o anumită politică l'a adoptat.

Dar etica nu suferă nici o contradicție între principiile din diferitele ei domenii — și avem toată dreptatea să bănuim, că aceea ce e contrar logiceii, nu poate să fie just sub raporturile dreptului, nu e echitabil sub raporturile politice și nu este moral.

Bănuiala aceasta se va confirma pe deplin printr'un examen căruia vom supune intențiunile, cari se ascund sub haina bastei noțiuni politice a naționalității.

Revenim la cuvântul națiune, care exprimă ideea unui organism desăvârșit. Politicește acest organism, în întocmirile vieții de astăzi îl știm aranjat în o organizație de stat, — prin urmare: *națiunea—stat*.

Dar sunt cazuri, când organismul politic al statului nu e congruent cu supraorganismul social-politic al națiunii.

De aci nepotrivieli, conflicte, încurcături, printre cari nedreptatea, imoralitatea politică își află găuri pentru a se vâra și a se cocoșa acolo, unde nu îi este locul.

Sunt state, cari cuprind în organizarea lor mai multe națiuni și sunt națiuni, cari formează, câte una singură, mai multe state, ori contribuiesc împreună cu alte națiuni la formarea mai multor state.

E o aroganță, o batjocură o înjosire, un dispreț în diferențierea ce se încearcă a se face între „națiune“ și „naționalitate“ dându-i-se celei dintâi înțelesul de națiune desăvârșită sub raportul aranjamentelor ei politice, pe când „naționalitatea“ se degradează la un supraorganism social politicește neisprăvit și, chiar ca supraorganism social, neîntreg.

Aci e imoralitatea.

O națiune, printr'ea e împărțită politicește între mai multe state, nu poate fi lipsită de dreptul ei, de a avea aceea viață de stat, care îi este mai prielnică pentru dezvoltare și înflorire. Și dacă mai multe națiuni împreună formează un stat, fiecare dintre ele este în drept a voi ca organismul statului, pe care îl formează, să se acomodeze organismului ei.

Aceasta este dreptatea.

Suveranitatea unei națiuni nu se poate știrbi, nici degrada prin faptul, că o națiune își caută, ori este silită prin împrejurări a'și căuta afirmarea suveranității sale în mai multe întocmiri politice și eventual în societate cu alte națiuni. Toate aceste națiuni, cari împreună formează un stat se împărtășesc deopotrivă de suveranitatea statului, ori mai bine, această suveranitate isvorește deopotrivă dela

fiecare și trebuie să se exercite deopotrivă prin toate națiunile împreună.

Astfel cuvântul „naționalitate“ după logică și gramatică nu exprimă nici un înțeles, căruia i-s'ar putea da drept sâmbure ideea unei ființe politice concrete. Iar ideea, pe care ar încerca unele tendințe egoiste și arogante, ca să o bage în înțelesul cuvântului „naționalitate“ este și politicește imposibilă, fiindcă este nedreaptă și imorală.

Cui îi plac jocurile de cuvinte, fără a căuta dacă au un rost, ori nu, poate să'și facă o plăcere punând alături de cuvântul „națiune“ și pe acela de „naționalitate“. Dar a deduce din asemenea jocuri de cuvinte o *capitis diminutio* pentru ce ar fi să se înțeleagă sub cuvântul naționalitate — aceasta nu o suferă nici o logică și nici o dreptate.

Ridicarea cotei a fost discutată ieri în comisiunea financiară a Camerei, sub președinția lui Széll Kálmán. Comisia a primit ridicarea cotei, deși aproape toți oratorii au recunoscut că nu corăspunde situației economice a țării.

Insuși Széll Kálmán a declarat că chiar și comisia de cota a aflat că din punct de vedere financiar și economic ridicarea cotei e nemotivată și a aprobat ridicarea (numai din motive politice).

Bizony Akos primește și el cota, cere însă ca în raportul comisiunii financiare să se spună că în caz când în viitorul apropiat Ungaria ar hotărî despărțirea de Austria, votarea cotei pe 10 ani să nu se considere de piedică.

Ministrul-președinte Wekerle și ministrul de comerț Kossuth apreciază motivele cari îl îndeamnă pe Bizony să propună modificarea aceasta. E, însă, de prisos să se ia în raport, fiindcă dacă înceată afacerile comune, înceată în acelaș timp și sarcinile comune. Guvernul se învoiește, însă, ca unul dintre deputații majorității să facă declarația aceasta și în Cameră.

Proiectul despre ridicarea cotei a fost primit apoi fără modificări cu unanimitate.

La noi și în Germania. Aderenții politiceii șoviniste sunt în extaz. Mai sunt și alte țări unde naționalitățile sunt asuprite nu numai Ungaria. «Bud. H-p» ne și atrage atenția asupra Germaniei, unde Polonii din provincia Posen sunt asupriți cu mai mare brutalitate decât suntem asupriți noi în Un-

garia. Ne citează un proiect referitor la libertatea întrunirilor în care se spune că la întruniri publice numai nemțește se poate vorbi. Citează și dintr'un articol al deputatului german liberal Gothein, publicat în «Berliner Tagblatt»:

«Dacă, după aceste, maghiarii îi vor asupri pe germani și mai mult decât până acum, ei se pot referi la Germania spunând că asupririle lor sunt numai jucărie comparate cu cea ce fa maghiarii cu naționalitățile lor».

«Bud. H-p» recomandă această declarație în atențiunea noastră, a naționalităților și a croaților.

Noi nu ne plângem și nu luptăm împotriva asuprirei fiindcă vine din partea maghiarilor, ci luptăm împotriva ei fiindcă voim libertate! Cu pikde de natura aceasta nu poți justifica o nedreptate; cel mult dovedești unde poate duce șovinismul chiar și o națiune cultă cum e națiunea germană...

Reichsrathul austriac. În ședința de ieri Reichsrathului s'a continuat discuția asupra moțiunii de urgență prezentată de deputatul ceh dr. Masaryk, din prilejul discursului antisemit rostit de primarul Vienei Dr. Carol Lueger la întrunirea catolicilor. Moțiunea — contra tuturor așteptărilor — a fost primită cu unanimitate. S'a trecut numai decât în discuția ei meritorică.

Deputatul Lueger e primul orator. Revine asupra discursului său și declară că nu e împotriva libertății religioase sau împotriva libertății instrucțiunii. Creștin-socialii luptă pentru egala îndreptățire a naționalităților și chiar de aceea nu pot suferi ca elevii creștini să fie disconsiderați. Nu e egală îndreptățire când dintre 8 profesori universitari numiți de guvern 7 sunt evrei. «Eu și partidul meu, noi voim să apărăm interesele copiilor creștini, cari la universitate sunt bătuti și batjocoriti». Se referă la Billroth și Hyrtl, cari pe când erau în viață se plâneau și ei împotriva domniei evreiești dela universitate.

Oratorii tuturor partidelor s'au pronunțat fără excepție pentru libertatea învățământului protestând împotriva tendințelor

de-a pune universitatea în slujba partidelor politice. Moțiunea se modifică în sensul că «guvernul e rugat să-i dea Reichsrathului garanții că va apăra libertatea învățământului, libertatea științei, a religiunii și a conștiinței».

Moțiunea s'a primit apoi cu unanimitate și s'a dat comisiei constituționale. Propunerea lui Pernerstorfer (socialist) ca facultățile teologice să se transforme în instituții particulare — a fost respinsă.

ROMÂNIA.

Regina pentru săraci.

La 2 Decembrie v. se va da sub patronajul Reginei, în sala Ateneului, un concert în folosul orfanilor săraci de militari. Cu acest prilej se va prezenta și o inovație foarte interesantă: o orchestră simfonică compusă din 50 de muzicanți, toți luați dintre muzicanții muzicilor budgetare din garnizoana București. La acest concert își vor da concursul și doamnele general Averescu (canto), Eloida Coandă (harpă) și domnișoara Teodori (pian).

Presa străină și reformele agrare.

Ziarul egiptean «Le Journal du Caire» publică în unul dintre numerile sale din urmă un articol intitulat «Nouile legi agrare în România», articol semnat de I. Simionescu. Dl Simionescu arată cari au fost cauzele revoltei agrare, măsurile ce s'au luat și încheie astfel:

«Legea elaborată de guvern va fi deci o nouă și vastă legislațiune agrară, operă de progres și de îndestulare pentru o țară ce posedă cinci milioane de țărani; o comisiune ad hoc a studiat această legislație, pe care parlamentul o va ratifica prin votul său. Nu mai rămâne acum guvernului decât ca opera așa de fericit începută, să fie complectată prin realizarea reformei electorale, înscrisă de altfel în programul partidului liberal ce se află în prezent la putere».

înșiși. Intre susținătorii Home-ului irlandez este și George Bernard Shaw unul dintre cei mai mari scriitori ai Angliei.

În piesa sa John Bull's Other Island (cealaltă insulă a lui John Bull) ne prezintă poporul englez față 'n față cu cel irlandez prin doi prieteni: prin englezul Broatbend și irlandezul Doyle.

Broatbend se așează în Irlanda lucrând în asociație cu prietinel său. Afacerile le merg bine, căci englezul aduce putere, satisfacție, încredere socială și veselia ce banul și traiul bun dă ori-cărui om sănătos; iar Doyle aduce libertatea de iluziune, puterea faptelor recunoscute, industrie vie, minte ascuțită și pătrunzătoare, podoaba sensibilă a omului cu imaginație, care și-a croit drumul prin sărăcie și persecuții sociale.

Broatbend, deși englez, totuși se declară ca partizan al Irlandezilor și candidează la alegerile de deputat. Nureușește la alegeri, dar reușește pe altă cale, căci începu de a face pe cămătarul, în scurt timp ajung toți în punga lui.

Croații și guvernul.

De ieri, în Camera deputaților din nou stăpânește vorba croată. Disidenții maghiari parte și-au spus ce aveau de spus, parte au declarat că renunță la dreptul lor de-a lua cuvântul, pentru a nu da mână de ajutor obstrucției croate.

Eri și-a rostit cuvântul ultimul orator opozițional maghiar, mai rămân acum numai naționaliștii și croații și poate unul sau doi disidenți sau democrați.

Imprejurarea că la discuția monoparagrafului s'au anunțat și deputații naționaliști, a dat prilej ziarelor maghiare să vorbiască din nou despre pactul încheiat între naționaliști și croați. În conferința de ieri, clubul deputaților croați a dezmințit zvonurile despre acest pact. Tot așa desminte și clubul deputaților naționaliști zvonurile aceste tendențioase. E nu numai un drept, dar chiar datorință gravă a fiecărui deputat să ia cuvântul la discuția celui mai important proiect de lege ce privește interesele vitale ale țării întregi. Românii și ceilalți deputați naționaliști își împlinesc numai datoria când își ridică glasul împotriva unui proiect de transacțiune care i se impune țării, nu fiindcă ar corespunde stărilor economice și financiare, ci de dragul unor izbânde politice de o valoare mai mult decât problematică.

Tactica guvernului ungar cu convocarea dietei croate (pe 12 Decembrie) cu greu va duce la rezultatul dorit. Deputații croați în conferința lor de ieri, n'au hotărât încă nimic în ce privește atitudinea lor în fața situației create prin convocarea aceasta (sau dacă au hotărât — după cum suntem noi informați — țin hotărârile lor în secret), au declarat însă că ei nu renunță la lupta împotriva guvernului și va ști să împiedice votarea proiectului monoparagraf și fără ajutor strein.

Mâne, mai mare parte vor pleca acasă, pentru a se înțelege cu celelalte partide, întorcându-se pe Luni la Budapesta. Coaliția croată e solidară, mai solidară decât oricând până acum. Vechile certuri dintre croați și sârbi (la cari a contat banul Ra-

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA”.

Naționalismul lui George Bernard Shaw.

Al doilea conferențiar al Ligei Culturale a fost domnul profesor Gh. Munteanu Murgoci, unul dintre cei mai buni geologi ai țării. D-sa a vorbit despre naționalismul lui George Bernard Shaw.

Dintre națiunile opuse, cea irlandeză prezintă oarecare apropiere de națiunea română: are o populațiune compactă, un trecut lung și frumos, un prezent complicat și un viitor întunecat prin râvnirile națiunii dominante, și una și alta are o clasă de mari proprietari ce nu se interesează de moșiile lor și de soarta populațiunii rurale ce zace strivită de sărăcie și necultură.

Date fiind aceste apropieri e natural să cunoaștem literatura lor politică și chiar literatura lor propriu zisă, în care se oglindesc luptele lor politice, tendințele lor de autonomie, de Home-rule, adică tendința de a se guverna prin ei însăși și pentru ei

Piesa aceasta a fost scrisă pentru un teatru irlandez dar din cauza micimei localului nu s'a putut reprezenta și astfel a fost jucată pentru prima dată în Londra cu un succes enorm, neînțelegându-i tendința.

Publicându-o în volum o însoțește cu o prefață pe cât de extinsă pe atât de interesantă. În această prefață explică tendința piesei, face critica poporului englez în niște termeni cari în altă țară — cu pretenții de drept și libertate — ar fi atras atențiunea procurorilor, și se declară pentru drepturile irlandezilor cari au dat pe englezul ideal al istoriei.

În această introducere are și un capitol: *Blestemul Naționalismului*, în care își formulează ideile asupra naționalismului:

„O națiune sănătoasă este inconștientă de naționalitatea sa, după cum un om sănătos e inconștient de oasele sale; dar dacă o atingi în naționalitatea sa, ea nu va gândi nimic decât să fie redată în drepturile sale. Nu va asculta pe nici un reformator, pe nici un filozof, pe nici un predicator până când nu i-se vor da toate cerințele națio-

kodczay) au încetat cu desăvârșire și aceste două popoare alcătuiesc azi o singură tabără.

Banul Rakodczay nu și-a pierdut încă nădejdea de a-și putea înjgheba un partid politic. Razimul său îl vede în partidul unionist. Eșecurile de până acum ale banului ne lasă să prevedem un fiasco și mai complect la deschiderea dietei.

Fostul partid național dispune de 26 de mandate; în fața sa are însă 20 de Starceviciani, 20 partidul drepturilor, 6 sârbi independenți, 2 sârbi radicali și 10 în afară de partide. Chiar dacă banul croat ar reuși să-i câștige pe deputații fostului partid național, majoritatea covârșitoare ar fi tot împotriva lui și nu ar putea împiedeca să i se voteze neîncredere.

Urmarea ar fi, probabil, disolvarea dietei și publicarea de alegeri noi cu terorizări și volnicii. Deputații croați, delegați în Camera ungară, ar rămânea însă și pe mai departe în Budapesta pentru a lua parte la ședințe, căci mandatul lor nu expiră decât în momentul când în locul lor s'au ales alți delegați și aceasta numai după întrunirea dietei croate se poate face.

Croații din Camera nici chiar la alegeri nu s'ar întoarce acasă, siguri că ar fi realeși și dacă nu iau în persoană parte la campania electorală.

Guvernul ungar își dă seamă de situația grea ce și-a creat-o prin provocarea conflictului cu Croația și caută deja o cale de retragere cinstită. Poziția lui Rakodczay e foarte precară și guvernul nu mai așteaptă decât un pretext pentru a-i primi demisia și a numi în locul lui pe baronul Rauch.

Actualul ban Rakodczay a sosit, de altminteri, azi la Budapesta pentru a raporta guvernului despre nereușita tratativelor cu fostul partid naționalist. (Se pare că acesta va fi pretextul demisionării).

Tăria deputaților croați din Camera ungară nu e numărul lor, ci simpatia cu care e întâmpinată «acasă» lupta ce-o duc împotriva guvernului ungar. De șase luni de când a ajuns Rakodczay în fruntea Croației n'a răușit să câștige colaborarea măcar

unui singur politician. Și lucrurile devin tot mai serioase.

În adunarea comitatensă a comitatului Zagrab, ce s'a ținut ieri, majoritatea a demonstrat, împotriva banului și a guvernului ungar. Se luase în discuție proiectul unui tren de interes privat, la propunerea unui membru s'a luat însă dela ordinea zilei «câtă vreme nu se va aplană conflictul ivit între guvernul ungar și Croația pe tema limbei oficiale la căile ferate».

Guvernul intră dară în lupta nouă tot cu aceleași șanze de nereușită complectă, cari i-au caracterizat activitatea de până acum.

Discursul dlui deputat Dr. Aurel Vlad rostit în ședința de Mercuri 4 Dec. a camerei.

(Urmare din n-rul trecut).

În schimb pentru pierderea ce îndurăm la cotă, guvernul ne mângăie că cu ocazia convertărei datoriilor comune de stat va rezulta pentru noi un câștig, prin care se vor reduce în mare măsură acele desavantaje materiale.

Îmi iau voia să neg aceasta. Înainte de toate în chestia blocului observ, că având în vedere acest acord, noi ne-am apropiat mai mult de punctul de vedere austriac.

Punctul de vedere austriac a fost, ca răscumpărarea să se facă luând ca bază interesele de 42 la sută. În tranșacțiunea încheiată acum între ambele guverne, guvernul ungar a luat ca bază interesele de 4325 la sută. Considerând acum, că noi la 67 numai din echitate am primit această cotă ca statul austriac să nu sucombe sub povara greutăților; considerând, că atunci când am primit asupra noastră aceste datorii, adecă cvota, datoriile, rezultate în urma detragerei cupoanelor de 7%, au fost fructificate cu 4.65%, considerând mai departe că creditorul n'are drept să îngreuneze situația debitorului, cred că, făcând abstracție dela acea deosebire esențială, care există între textele ambelor proiecte de lege și care culminează în aceea că noi ne obligăm să plătim cvota, ceea-ce în legea noastră nu se cuprinde: este evident că asupra punctului de vedere ungar

din punctul de vedere al dreptului public ungar, nu încapă nici o îndoială, deoarece obligamentul nostru nu poate fi stabilit pe altă bază, decât pe aceea, pe care am primit-o noi. A schimba măsura obligamentului în mod unilateral, n'are drept nici creditorul, nici debitorul.

Acum pactul, care asigură Ungariei dreptul de a pune capăt acestui obligament prin replătirea capitalului, dar care în același timp garantează și Austriei dreptul de a stabili obligamentul nostru cu privire la replătirea capitalului, prin conversiune ori denunțare, a fost încheiat iac' așa; astfel nu numai noi, avem dreptul de a răscumpărați și Austria are acest drept, de a realiza conversiunea. Din acest pact reese că în scopul replătirii capitalului noi avem de gând să profităm de piața austriacă.

Acum însă dacă noi suntem nevoiți să luăm bani împrumut dela Austria pentru a replăti datoria — și reese chiar din pact, că noi suntem avizați la piața Austriei — Austria va profita de sine înțăles de ocaziune pentru a face ca Ungaria să nu aibă nici un câștig din aceasta conversiune, punându-ne la dispoziție împrumutul pentru un curs de tot scăzut. Considerând acum că la stabilirea termenului pentru replătire Austria va avea o influință esențială și hotărâtoare, ea ne va impune un astfel de termen, care ei să-i fie mai avantajos. Natural că Austria ne va pune foarte bucuros la dispoziție această sumă, pentru că în felul acesta prin convențiunea vamală, adecă prin conversiunea coprinsă în această convențiune, și care ar avea să se facă în curs de 10 ani noi din nou vom fi datorașii Austriei cu un miliard și jumătate, iar dacă la 1915 încheiem din nou convențiunea și din nou trebuie să luăm măsuri, pentru de a începe negocierile asupra referințelor economice și comerciale cu Austria, atunci față de starea prezentă ea se va afla într'o situație cu mult mai favorabilă, din cauză că noi din nou îi vom rămânea datori cu un miliard și jumătate coroane.

De aci reesă la evidență, că deși există posibilitatea juridică de a obține până la 1917 teritoriul vamal autonom, referințele materiale și economice la crearea acestui teritoriu vor fi de așa natură, că preponderanța Austriei va fi și mai mare de cum ea este acuma. Este foarte curioasă tranșacțiunea aceasta, pe care partidul independentist pentru aceea o adoptă, pentru că i-se oferă posibilitatea de a dobândi la 1917 teritoriul vamal autonom iar partidul poporal din a sa parte o adoptă, pentru că ea (tranșacțiunea)

nalismului ei. Nu se va interesa de nici o chestiune, fie cât de vitală, afară de chestiunea unificării și a libertății.

Penru o națiune nu există un blăstăm mai mare decât mișcarea națională, care nu-i decât simptomul de agonie a unei funcțiuni naturale suprimate.

Națiunea cucerită își perde locul în comerțul lumesc, căci ea nu face altceva decât să călărească pe mișcarea naționalistă, spre a-și câștiga libertatea națională. Toate demonstrațiile despre virtuțile și bunătățile unei guvernări străine sunt tot așa de inutile ca și demonstrațiile despre superioritatea dinților artificiali, a unui ochi de sticlă sau a unui picior de lemn în locul membrilor naturale. Nizuința Irlandezilor de a se guverna singuri e de drept natural căci când un om insistă pentru anume libertăți fără să gândească la demonstrațiile, că ele nu sunt spre binele lui, nici pentru binele public, nici moral, nici compatibile cu constituția existentă a societății, atunci să zice, că reclamă un drept natural al acelei libertăți: Când omul persistă în viață, cu toate de-

monstrările lui Schopenhauer, asta însămnă că el recunoaște un drept de a trăi; când un băiat neexperimentat, ajuns la majoritate, cere să fie în libertatea sa în loc de a fi condus de tatăl său! când un om insistă asupra unui vot, că e mai bine ca țara lui să fie guvernată după ignoranța sa decât după deșteptăciunea parlamentului străin — el recunoaște un drept natural de guvernare pe sine.

Chiar dacă Home-rule ar fi așa de nesăbuit ca mănecarea unui englez, așa de nerăbdător ca băutura sa, așa de disgustător ca fumatul său, așa de fără frâu ca viața sa familiară, așa de corupt ca alegerile sale, așa de intolerant ca comerțul său, așa de crud ca închisorile sale, așa de fără milă ca străzile sale, — totuș cerințele Irlandei de guvernare proprie vor fi tot așa de bune ca și ale Angliei. Și rațiunea finală pentru care Irlanda trebuie să aibă Home-rule este că acesta e un drept natural al ei.

George Bernard Shaw vorbind de Home-rule dă și următoarea poveste:

„Noi nu putem sdrobi Anglia, cum un

tăvăluc poate sdrobi o jucărie. Noi suntem jucăria și Anglia tăvălucul. Noi trebuie să studiem slăbiciunile și forțele reale ale ei și ale noastre; noi trebuie să apăsăm asupra conștiinței ei încete și a fricei repezi; noi trebuie să lucrăm cu idei și cu principii politice cât timp nu putem lucra cu baioneta; noi trebuie să gândim să lucrăm mai mult de cât ea și să rezistăm mai mult; noi trebuie să împedecăm, să abuzăm chiar, să conspirăm și să asasinăm, când nu o va mișca nimic, dacă nu vrem să fim scufundați și mai adânc în rușinea și mizeria servituții noastre. Conducătorii noștri trebuie să fie determinați dar și destul de deștepți să întreprindă aceasta“.

Cam acesta ar fi rezultatul conferinței dlui Murgoci, care — sperăm — că va găsi ocazia de a ne împărtăși mai amănunțit ideile pe cât de interesante pe atât și de originale ale marelui scriitor englez, ce luptă cu atâta curaj pentru poporul său asuprit.

Saul.

garantează comunitatea vamală până la 1917.

Dacă acum luăm în considerare, că favorul obținut în privința liniei ferate Cașovia, Oderberg — favor, care consistă în asigurarea comunicației mai dese a trenurilor, aceasta este cât se poate de bine plătit prin faptul că asigurăm Austriei dreptul înființării direcției la Teschen, prin ceea ce Austria câștigă la 1917 când noi ne aranjăm deosebit, dreptul de a stabili o astfel de tarifă care să ne facă multe greutateți importului și exportului nostru în, adică din Germania de Nord; dacă luăm mai departe în considerare, că linia ferată Lika stă exclusiv în serviciul Austriei, și că prin această linie Austria are legătură directă cu Dalmația, iar din punctul de vedere al comerțului în Orient, ușurăm situația Austriei, iar comerțul Fiumei îl împușcăm, zic, dacă toate acestea le luăm în considerare, stabilind o dreaptă cumpănă, atunci nime nu va putea spune, că noi am câștigat ceva prin tranșacțiunea de față. Singurul câștig, pe care l'am realizat e, că în chestia stărilor de consum ne-am emancipat de Austria; acesta e singurul câștig, pe care ni-l-au pus bucuros la dispoziție Austriacii, pentru că, după ce au pus pe noi cele mai apăsătoare greutateți materiale, natural, că au trebuit să se îngrijească, ca să avem de unde acoperi aceste greutateți materiale, după ce am devenit tributarii lor, ne-au dat ocazia să avem de unde plăti tributul.

Eu cred însă, că publicul maghiar, care plătește darea și mai cu seamă clasa muncitorilor și a proletarilor nu va va mulțumi de câștigul acesta și nu va saluta cu bucurie introducerea monopolului petrolului și urcarea dărilor de consum.

De altfel, în chestia petrolului, Austria a legat țara așa, că noi trebuie să luăm numai petrol din izvoarele galițiene, pe când în Ardeal mai cu seamă s'ar putea să aducem petrol din România cu mult mai ieftin și în condiții mai favorabile.

UGRON G.: România însă nu ia dela noi tutun! Austria însă cumpără!

AUREL VLAD: Dacă cumpănim acuma drept, vedem, că pe toate terenele am făcut concesii punctului de vedere austriac și neluând în considerare singurul câștig pe hârtie, anume, că se numește contract în loc de alianță, vedem, că singurul câștig e, că dările de consum le putem ridica după placul nostru.

Onorată Cameră, Guvernul s'a scuzat cu situația silnică, în care se afla; cu slăbiciunea țării și toți factorii cooperativi, că bilanțul tranșacției închină spre Austria. Eu cred, și istorograful obiectivi vor constata aceasta — că abstrăgând dela aceea, că coaliția a făcut posibil drabanților să ridice la valoare de drept pe căi ilegale convențiunile comerciale, căci putea (coaliția) să primească guvernarea și înainte de aceasta prin ceea-ce ar fi putut zădărnici aceste convențiuni, și a încheia altele, cari nu ne încheiau căile creării de fapt a teritoriului vamal autonom, — zic, abstrăgând dela aceea, că nici după asta politica coaliției n'a fost în stare să concentreze într'o singură tabără populația țării pentru a se angaja la lupta economică, din contră întreaga politica guvernului s'a îndreptat în direcția — fie cu voie, ori fără voie — de a băga zizanie între factorii principali ai țării, și a înăspri contrastele sociale și dintre naționalități.

Onorată Cameră, dacă acum luăm în considerare și aceea, că guvernul are de cuget să treacă tranșacția prin Cameră numai să aibă ocaziunea de a-și urma mai departe politica internă, și dacă știi, că politica aceasta nu țânțește consolidarea țării, va fi urmate în aceeași direcție și că în loc să înceteze contrastele, ele vor crește mai mult: nici din acest motiv nu pot primi proiectul de lege, ci propun moțiunea prietenului meu, Mihailu Polit spre primire. (Vii aprobări la naționalități.)

BULETIN PARLAMENTAR

Sedința dela 6 Decembrie.

La 10 ore și ceva se deschide ședința de vicepreședintele camerei Návay. În sală nu sunt decât vr'o 15 deputați.

Se verifică procesul verbal al ședinții trecute. Întâiul orator e croatul Babici Gyal-sky-Liuba.

Dela început se observă, că azi sunt spiritele pregătite pentru scandal.

Vicepreședintele Návay stă la pândă și la cea mai mică deviere dela obiect, sună. Deputatul croat e făcut atent întâia oară... a doua oară.... I-se ia cuvântul.

Strigăte: Trăiască Návay. Contestări la Croați.

Urmează deputatul croat Modrušan.

Scandal.

Vorbirea e ascultată cu interes de croați. Scandalagii într'una întrerup. E făcut atent să rămână la obiect. A doua oară.... a treia oară.... I-se ia cuvântul.... Se naște un tumult enorm. Câți-va Croați cer cuvânt la regulament. Ungurii zbiră: mergeți în Zagrab.....

În fine după restabilirea ordinii, ia cuvântul deputatul independist, disiden Csépany Géza. Dela început declară, că proiectul nu-l primește. Critică în termeni aspri, ținuta partidului independist. În ce privește proiectul, mai cu seamă chestia băncii naționale maghiare și chestia cvotei o tractează mai pe larg.

Tumult.

Babici Gyal-sky-Liuba (croat) cere cuvânt la regulament. Președintele nu-i dă voie să vorbească croaște. Deputații unguri aplaudă.

Popovici Dušan cere cuvânt la regulament. I-se ia cuvântul fiindcă vorbește croaște.

Nu se mai poate auzi nimica. Croații aplaudă ironic purtarea preș. Návay. Deputații unguri se întrec în injurături. Croații cer pe rând cuvânt la regulament, dar li-se i'a cuvântul fiindcă vorbesc croaște.

Așa pățește: Pribicevici, Modrušan, Luchinici, Lorcovici, Novoselo, Banianin etc.

Președintele spune de ce nu permite discuție la regulament în limba croată. Între altele spune că nu pe baza dreptului, ci pentru motive de practicabilitate el nu permite a vorbi la regulament decât numai în limba maghiară. Declară, că în viitor va procedea tot așa ca până acum.

Inzadar vreau croații să vorbească, căci președintele le ia cuvântul pe rând. Și Croații după lege au drept să vorbească croaște în camera ungară, referitor la ori-ce, fie discuție de regulament, fie vorbire la vr'un proiect de lege, fie interpelație.

Să înțelege, că acestui absolutism al președintelui Návay, care esplică legea, așa cum îi convine, Croații nu pot face nimic, ci trebuie să se mulțumească cu protestările juste.

Dar nici aceste protestări nu sunt cruțate de vorbele dure ale scandalagiilor. Zgomot mare. Se aud vorbe ca tîlhari, oameni de nimic, paiți!

Dovada cea mai eclantantă de nivelul la care stă parlamentul maghiar.

*
* *

În zgomotul, care par'că nu vrea să înceteze, se ridică deputatul Vințului de jos, Dr. Maniu.

Deputații se pregătesc a-l asculta pe dl Maniu care e cunoscut, ca orator de forță.

(Discursul dlui deputat Maniu îl vom da în numărul de mâine).

Croații continuă.

Popovici Dušan, e făcut atent de mai multe ori, în sfârșit i-se ia cuvântul.

Babici cere cuvânt la regulament. Nu i-se dă.

Urmează Magdici, care vorbește până la orele 3 și un sfert, când se ridică ședința. Ședința viitoare mâine la orele 10.

Proiectele de lege pentru reforma dărei.

Ministrul de finanțe, Wekerle, cunoscuta noastră capacitate financiară, își propusese să reformeze darea, căci înțelese și dânsul, că vechiul sistem de dare este păgubitor intereselor țării. Darea fiind principalul izvor de bunăstare, putere și tărie a statului, este de mare însemnătate felul, adică sistemul cum ea se face pentru a nu exercita eventual o influență dezastruoasă asupra vieții sociale colective. Pentru-că un sistem de dare unilateral, prost este capabil să producă neîndestulire între cetățeni, să zguduie ordinea socială și de stat și să împiedece dezvoltarea socială-culturală. Toți factorii de stat competenți au aceasta în vedere, când s'apucă ori au de cuget să se apuce să realizeze vre-o reformă, considerată ca necesară la dezvoltarea și înaintarea unui popor, mai ales dacă acest popor este mai mult proletar decât în bună stare, ca la noi de exemplu. Din proiectele de lege ale ministrului Wekerle nu se prea vede, că dânsul ar fi avut în vedere interesele sărăcimeii.

Din contră, ministrul a ținut să apere interesele marilor proprietari de pământ, în loc să le reducă, dacă nu voia să șteargă, favorurile feudalilor.

Comparând aceste proiecte de legi, cu vechiul sistem de dare, găsim următoarele deosebiri, dar deosebiri neesențiale, căci foarte puțin diferă legea nouă de cea veche.

Proprietarii mari și de mijloc, cam 187 de mii, după număr au un venit de 40 la sută din întreg venitul curat al pământului, adică 1315 de milioane din 3645 milioane cor. Venitul acesta de pământ formează două părți din întreg venitul țării, și totuși ce vedem? Aceea, că ministrul cu capacitatea sa financiară încasează în darea de pământ numai 1400 milioane cor., adică 4/4 la sută. Dacă darea aceasta minimală o comparăm cu dările directe și de consum, atunci darea de pământ formează numai 14 la sută din întreg venitul dărilor. De sine înțeles, că numai marea proprietate se bucură de acest favor.

Să vedem în ce proporție stă darea de pământ plătită de mica și marea proprietate după vechiul și noul sistem de dare.

Un proprietar mare, care are 10.246 holde de pământ, castel cu 11 odăi, o familie constătătoare din 4 membrii și are un venit anual de 60.000 cor., după vechia lege plătea: dare de pământ 16.400 cor., dare de venit supletorie 4.620 cor., dare de casă 96 cor., dare de venit cl. II 48 cor., la olaltă: 21.164 cor. După noul sistem de dare, acelaș proprietar ar plăti: dare de pământ 12.200 cor. (cu 4.200 cor. mai puțin), dare de venit 7300 (cu 2.680 mai mult), dare de casă 96 cor. (Darea de venit cl. II este ștearsă). La olaltă deci 19.596 cor. Va să zică un mare proprietar care are 10.246 holde de pământ plătește după noua lege cu 1.568 cor. mai puțină dare de pământ ca mai înainte.

Să vedem cum stă lucrul când un mic

proprietar de pământ plătește darea ce i-se cere. Un econom din Bichiș de pildă, care are 45 de holde plătește o droaie de dări: de stat câte 2—3 feluri, comunale câte 3—4 feluri, pentru regulare, drum, etc., în sumă de 740.64 coroane. După noua lege plătește 641.48 cor., va să zică cu 15 cor. 80 b. mai puțin. Acesta este tot favorul. Aceasta este situația deplorabilă în care se află mica proprietate față de cea mare.

Ministrul reformelor în loc să poarte grijă de micii economi, a grăbit să le vină în ajutor feudalilor, pentru că, după concepția medievală a excelenței sale, aceștia formează puterea de stat națională în care se poate încrede patriotismul patentat.

Din nou provocăm și pe această cale pe toți aceia cărora le-am trimis în provocări scrisoare să achite fără întârziere restanța abonamentului, ca să nu fim siliți a sista expedarea foii la adresa dlor.

Cronica externă.

Din Rusia.

În Petersburg, după cum se anunță de acolo, iarăși s'a dat de urma unei întinse conjurații. Poliția anume a prins de veste, că într-o casă dintr-o stradă principală mai mulți indivizi suspecti, aparținători societății celei mai înalte, se adună aproape în fiecare seară unde petrec până după miezul nopții. Casa aceasta a fost încunjurată de polițiști și întreagă societatea a fost arestată. Poliția a reușit să pună mâna și pe o listă cu numele funcționarilor superiori osândiți la moarte, și pe un plan de răscălare.

— Despre femeia care comisesse atentatul împotriva guvernatorului general Hörschmann, se știe atâta, că este tânără, o blondă de 26 ani, al cărei nume încă nu se știe. Poliția a aflat numai atâta, că este de origine din Moscova. Este verosimil ca ea să fi săvârșit atentatul din încredințarea comitetului revoluționar.

— Duma a ținut la 5 Decembrie n. ședință. După deschidere deputatul social-democrat Kossorotow a vorbit despre procesul intentat foștilor deputați social-democrați ai Dumei trecute. Acest proces acum se debate și asta a îndemnat pe deputat să aducă această chestie în discuție. Din cauza deselor interlocațiuni și al zgomotului continuu, Kossorotow n'a putut să-și urmeze discursul și astfel părăsește d'impreună cu partizanii săi sala.

Ministrul președinte Stolypin își expune apoi programul, asupra căruia se pornește o întinsă discuție. În sfârșit lumea se împacă cu cele cuprinse în programul ministrului președinte și se trecuse la votarea asupra propunerilor de a trece la ordinea zilei. Toate propunerile referitor la aceasta au fost respinse, așa că nu s'a putut trece la ordinea zilei. În urma aceasta, președintele Camerei ridică ședința. Cu alte cuvinte, treburile iar merg strună.

Portugalia în preajma revoluției.

Sunt câteva luni de zile, de când poporul portughez prinse ură pătimașă în-

contra regelui său, Don Carlos. Inversunarea aceasta după cum se știe fu provocată de guvern, care, pentru a aranja finanțele desordonate ale regelui, intenționa să ridice lista civilă și să rescumpere cu bani grei domeniile coroanei îndatorate, pentru a le trece în proprietatea statului.

Camera însă n'a voit să audă despre o nouă împovorare a populației cu dări peste dări, ci s'a opus planului guvernului. Guvernul ca și Regele însă chemă din nou la guvern acelaș cabinet, care disolvă Camera și proclamă dictatura, nesocotind în felul acesta constituția și călcând în picioare toate legile politice și civile. Lumea indignată până la culme de aceste acte de adevărată tiranie, se puse în mișcare. Se porni o acțiune nu numai împotriva guvernului, ci și împotriva dinastiei. Conflictul între popor și puterea de stat, reprezentată prin baionete, erau dese și lacuri de sânge prevestiau sfârșitul actualei forme de stat portughez. Revolta se înstăpâni-se atât de mult asupra spiritelor, încât astă vară un cetățean de rând insultase în public pe rege.

Și este foarte caracteristic pentru felul de gândire al regelui, care este convins că în modul acesta va putea învinge opoziția și stăpâni în dragă voie. Țara însă este hotărâtă să nu cedeze, ci să meargă la cas de nevoie până la extrem: forțând prin revoluție pe rege ori să se plece, ori să plece.

Adusesem mai deunăzi știrea că chiar și moștenitorul de tron ia poziție împotriva politiceii tirane a tatălui său. S'au pornit și monarchiștii pentru a salva monarchia. Aceștia adevărat vor ținea Duminecă o adunare, la care se vor ocupa cu situația.

Se zvonise că șefii partidelor au de gând să suspende fidelitatea către rege jurând credință moștenitorului de tron.

Intr'aceea republicanii și partidele revoluționare se pregătesc să sape mormântul monarchiei și a obli calea spre republică.

Astfel o știre sosită din Antwerpen anunță că la o fabrică de arme de acolo au fost comandate 50.000 de puști. Fără îndoială că revoluționarii pregătesc o revoltă generală.

Nu e fără interes de a ști, că ministrul-președinte Franco vrea să introducă o nouă lege electorală înăspriță, pe baza căreia ar vrea să-și realizeze o majoritate. Astfel contemplează excelentul bărbat de stat restabilirea ordinii constituționale!

Rugăm abonații noștri din provincie să ne facă cunoscut dacă primesc ori nu la timp foaia noastră, care se expediază de aici regulat în acelaș timp cu foaia „Magyarország“. În cele mai multe locuri „Lupta“ ar trebui să se înmanueze în ziua, a cărei dată o poartă; iar în locurile mai îndepărtate cu o zi în urmă.

Voim să facem arătare la oficiile postale pentru toate cazurile, în cari s'ar constata iregularități în înmanuarea foii.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Vineri, 6 Decembrie n.

— Numai sârbește! Joi după amiază, municipiul orașului Zombor a ținut adunare pentru a hotărî în chestia arendării veniturilor orașului. Dându-se arenda unei firme evreiești din Budapesta, mai mulți membri ai municipiului au protestat împotriva lucrului. George Nicolici, sârb, a prezentat o moțiune în limba sârbească. Comitele suprem Fernbach l-a provocat pe Nicolici să vorbiască ungurește, mai ales că în calitate de fost căpitan de poliție știe foarte bine ungurește. Nicolici a urmat însă să vorbiască sârbește, spunând că are drep-s'o face. Zgomot mare între patrioți. Profitând de zgomotul acesta, comitele-suprem a declarat că propunerea s'a respins și a ridicat ședința între aplauzele patrioților.

Așa se nesocotesc în Ungaria drepturile înscrise în lege.

— Studenții din Viena pentru naționalitățile din Ungaria. Studenții slavi din Viena au convocat pe ziua de 9 Decembrie o întrunire publică în interesul naționalităților din Ungaria. În apelul ce-l lansează din prilejul acesta se face pomenire de aspirările ce au să le îndure naționalitățile nemaghiare din Ungaria, de vărsările de sânge dela Pánade, Pecica, Cernova. Apelul e iscălit în numele studenților cehi, români, ruși, ruteni, sârbi, croați și sloveni de «convocatori».

«Bud. H-p», firește, e supărată rău și spune că «la aranjarea acestei întruniri au contribuit și deputații naționaliști din Ungaria». Deputații Hodja și Blaho au petrecut mai multe zile în Viena...

Par'că adevărul nu ar străbate și fără ajutor omenesc.

— „Astra“ din Câmpeni invită din nou pe membrii despărțământului Abrud-Câmpeni la ședința dela 16 Decembrie nou, ce se va ține în localul „Aurorei“ din Abrud.

— Negruța, cor mixt cu solo, de Ioan Vidu, a apărut de curând și ni s'a trimis la redacție. Piesa e tipărită la tipografia diecezană din Arad. Se vinde cu 1 cor. 50 bani, pentru România 2 lei. Credem că va fi primită cu bucurie din partea amatorilor de muzică.

— Anuarul băncilor române pe 1908, redactat prin dl Constantin Pop, ni s'a trimis la redacție. Constatăm oarecari adăugiri și îmbunătățiri față de anuarul din anul trecut. Publicația aceasta e de folos tuturor a elora, cari doresc a se orienta mai repede asupra stării băncilor noastre și nădăduim, că în viitor informațiile, pe cari ea le dă, vor fi și mai complete.

— Succesul unui ziar. Cel mai redigiat ziar maghiar din țară „Az Ujság“, care n'a împlinit nici cinci ani, a introdus pe seama cititorilor săi o inovație cum numai marile ziare din Londra și Paris pot s'o facă: a deschis în palatul New-York din bulevardul Elisabeta o sală mare de lectură, în care are ori-cine intrare. Va putea să citească aici nu numai ziarele ce apar în țară și străinătate, ci se va putea folosi și de bibliotecă modernă a ziarului. Ii stau la dispoziție mese de scris, hârtie, condeie... En-

ciclopedii, hărți, și din oră în oră va afla din telegramele afișate pe pereți evenimentele mai importante ale zilei.

Și presa noastră?...

— Din America au sosit ieri dimineața, cu vaporul „Panonia“, 319 emigranți din Ungaria. În Neapole au părăsit vaporul 1600 de italieni. La 7 Decembrie, vaporul se întoarce la America. Până acum s'au anunțat mai bine de 500 de muncitori cari vor să treacă în America. Trei sute de inși vin, miile se duc. Iată rezultatul politicii guvernelor maghiare.

— Banca engleză în primejdie. Înainte cu vre-o 200 de ani, un nobil rus a făcut la banca națională a Angliei un depozit de câteva zeci de milioane. Polubokto, proprietarul depozitului, își rezervase dreptul de a putea abzice acest depozit în orice moment. Dar nu l'a făcut, iar depozitul în cursul acestor 200 de ani a crescut la suma enormă de aproape 2 miliarde. Moștenitorii contului, 40 de nobili din Starodub, au hotărât acum să abzică depozitul și să împartă averea între ei.

— Moartea episcopului Dessewffy. Episcopul rom. cat. al Cenadului, Dessewffy Sándor, a răposat ieri în palatul său din Budapesta, după o boală îndelungată. S'a născut la 1834 în Pozsony. Tatăl său fusese pe vremea aceea vice-comite al comitatului Timiș. Episcop a fost numit la 1890.

Averea, de peste 600.000 de coroane, a lăsat-o pentru scopuri de binefacere, îngrijindu-se în același timp și de rudeniile sale. Trupul răposatului episcop va fi transportat la Timișoara. Inmormântarea lui va avea loc luni.

— x Viitor de aur românimea are dacă numai dela comercianți români va cumpăra.

Cereți preț-curent românesc dela comerciantul român F. A. Degan din Fiume (Postafiók No. 163) căci vi-l trimite gratis. În el se află toți articli pentru bucătărie: 1 kgr. cafea fină numai cu 1 fl. 20 cr., 1 kgr. Tea aromatică numai cu 3 fl. 25 cr., apoi Ciocoladă efină, Fructe sudice, etc., cu preț redus. Spesele de porto la 5 kgr. el le plătește. Într'un pachet trimite și mai multe mărunțișuri. Cine dorește a cumpăra efin și bine să grăbească. Toți câți au comandat au fost îndestuliți!!!

ROMANUL „LUPTEI“.

SEMNULE CELOR PATRU

de CONAN DOYLE. (13)

— Urmare —

Înăuntrul zidurilor, drumul ducea, prin mijlocul unor plantații părăsite, la o clădire mare, ascunsă în întunec. Așa cum era, mare și posomorâtă făcea să ți se stringă inima. Chiar nici Tadeu nu se simțea bine, căci mereu îi tremura felinarul din mână.

«Nu pot să pricep, — începu el, — trebuie să fie la mijloc vre-o neînțelegere. I-am spus lui Bartolomeu că vom veni și cu toate acestea nu văd lumină în fereastra lui. Nu pot să-mi explic lucrul.

— Intotdeauna așa e păzită casa asta? — întrebă Holmes.

— Da, observă și el obiceiurile tatălui-meu; a fost băiatul lui mai drag. Poate

că tata îi va fi spus lui mai multe decât mi-a spus mie. Cine-o poate ști? Colo e fereastra lui Bartolomeu. Pare luminată, fiindcă lumina lunii bate în ea; eu cred însă că în odaie nu e lumină.

— Nu, nu e lumină! — întări și Holmes. — Eu văd însă o lumină slabă în fereastra de lângă ușă.

— Acolo e odaia îngrijitoarei, a bătrânei Berstone. Ea ne va putea da deslușiri. Vă rog așteptați o clipă; vreau s'o prepar ca să nu fie speriată văzând deodată atâta lume. Tăceți! — Ce-a fost asta?»

Scholto tremura ca varga și felinarul din mână descria cercuri fantastice. Noi ascultam cu răsuflarea oprită. Din casa aceea întunecată veneau vaere jalnice, — plânsul unei femei îngrozite.

«E doamna Bernstone, zise Scholto. Ea e singura femeie în casă. Așteptați, mă întorc numai decât!»

Grăbi la ușă și bătu într'un chip ciudat. Văzurăm cum îi deschide o femeie bătrână care la vederea lui rămâne surprinsă.

«O, domnule Tadeu, cât mă bucur că ai venit».

Vedeam cum îi făcea semne repetite să între.

Scholto lăsase felinarul la noi. Holmes îl luă în mână, luminând înspre clădire. Văzurăm pretutindeni în jur grămezi mari de pământ. Eu stam în tăcere, alătura de domnișoara Morston și țineam în mână — mâna ei. — E ceva tainic, ceva enigmatic dragostea asta. Noi doi azi ne văzusem pentru întâia dată; până azi nu schimbaserăm o singură privire și azi mâinile noastre totuș se căutau reciproc. Mai târziu, adese ori nu i-am adus aminte de momentul acesta acum însă mi se părea așa de natural... Stam ca doi copii de școală, mână în mână; în inimă era lumină mare, deși în jurul nostru era întunec.

«Ce loc ciudat! — zise domnișoara Morston.

— Ca și când toți șobolii din Anglita s'ar fi adunat aici. Jurul acesta seamănă cu pământurile dela Ballarat, unde s'au făcut săpături de aur.

— Foarte firesc, — îmi observă Holmes — și aceste sunt urme de săpături de aur. Îți aduci aminte că cei doi frați de 6 ani caută după comoara ascunsă. Nu e deci mirare, dacă pământul e răscolit».

În momentul acesta se deschisă ușa și Tadeu apără pe prag, palid, cu mâinile întinse.

«Lui Bartolomeu i s'a întâmplat ceva! — strigă el. — M'am îngrozit. Nervii mei sunt prea slabi. (Intrădevăr tremura ca varga).

— Să intrăm în casă! ne zise Holmes scurt și hotărât.

— «Da, da, veniți! — se rugă și Scholto. — Eu nu știu ce să mă fac!»

(Va urma).

Economie.

Băncile românești în anul 1906.

Conform bilanțului general, întocmit după bilanțurile primite dela 116 institute de credit și economii și dela 11 însoțiri Raiffeisen activele au fost în anul 1906 de 128,645.980 coroane, urcarea față de anul precedent e de 18,141.464 coroane.

Capitalul social e de peste 13 milioane coroane, a crescut cu 827.350 coroane.

Fondul de rezervă a crescut cu 1.154.212 coroane și a atins cifra de 6,170.600 coroane.

Fondul de binefaceri a crescut cu 12.733 coroane și a fost la sfârșitul anului trecut 144.799 coroane.

Profitul net a fost 2.476,950 coroane, urcarea este de 191.647 coroane.

Escontul s'a urcat cu peste 11 milioane

coroane, împrumuturile hipotecare încă au crescut considerabil.

Realitățile băncilor reprezintă o valoare de peste 3 și jumătate milioane coroane,

Depunerile spre fructificare încă au crescut și au atins considerabila cifră de 66.910.000 coroane.

Bursa de efecte. Știrile sosite din străinătate n'au fost de felul, ca să dea zor speculației, aceasta a fost indispusă, tranșacțiuni s'au făcut puține. Tendința generală cu toate acestea a rămas fermă, valorile și-au menținut cursurile.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac vinde	638—
„ „ ungh.	755—
„ băncii de escompt	474 50
„ soc. căilor fer. aust. ungh.	669—
Renta ungh. de aur 4 proc.	111·20
„ „ coroane 4 „	93 67
„ austr. de aur 4 „	114·50
„ „ coroane 4 „	96·75
Scrisuri fonciare „Albina“	101—
Napoleon'd'or (20 franci aur)	19·24
mărci germane, aur	23·57
Galbeni austriaci și unghurești	11·43
Bilete germane 100 mărci	117 97
„ franceze 100 franci	96·17
„ italiene 100 lire	96·20
„ române 100 lei	93·50
Suble rusești de hârtie	2·53

Prețurile cerealelor. Tendința generală în târgul efectiv de cereale a fost azi liniștită. Cerealele și-au menținut prețurile.

Circulația a fost, în urma rezervei producțiilor, restrânsă.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 6000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 26 cor. 25 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 24 cor. 80 fileri de maja metrică (100 kgr.)

În ultimele 48 ore au sosit la Budapesta 44.687 măji metrice grâu, s'au expedit în același timp 17.393 măji m. faină și 2557 măji m. țărățe.

Tendința generală în târgul pe termen de cereale a fost liniștită. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Aprilie 1908: 13.15, 13.18—13.16, pro Octomvrie 1908: 11.35, 11.39—11.38.

Secară pro Aprilie 1908: 12.40, 12.45—12.44, pro Octomvrie 1908: 10.34, 10.37—10.35.

Ovăș pro Aprilie 1908: 8.62, 8.63—8.62.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.57, 7.59—7.58 coroane de 50 kgr.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.)	frum.	26 cor.	25 fileri
„ „ „ „ „	mijl.	25 „	60 „
„ „ „ „ „	slab	24 „	80 „
Secară, „ „ „	dela	23·55	— 24 05
Orz, „ „ „	„	15·70	— 16·10
Cucuruz „ „ „	„	14·90	— 15·10
Ovăș „ „ „	„	16·35	— 17·15
Rapiță „ „ „	„	34·50	— 36—

II.

Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	146 cor.	— 147 cor.
Slănină . . . „	110 „	— 115 „
Cartofi . . . „	4.30 „	— 5.10 „

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)

(Prima calitate ungară.)

Bătrâni . . . — — —	fileri kilogramul.
Tineri . . . 129—131	„ „

Redactor responsabil:

GEORGE PLEȘOIANU.

„Dar de Crăciun!“

TABLOUL DEPUTAȚILOR NAȚIONALIȘTI

Fotografiile foarte bine reușite ale celor 25 deputați din clubul parlamentar al naționalităților.
Mărimea tabloului 32x42.

Prețul 1 cor. Prețul 1 cor.

Pentru pachetare și trimiterea cu poșta recomandat plus 60 fil.

Tabloul se poate comanda încadrat în ramă frumoasă. Lățimea ramei 10 cm. Prețul cu porto cu tot **5 cor. 92 fil.**

Ramă foarte frumoasă pentru ori care salon cu 4 cor. mai mult.

Un tablou admirabil în ramă foarte frumoasă care reprezintă pe

Un minunat tablou care reprezintă

Mihai Viteazul

Vinerea Mare

mărimea 42x52 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 5 cor., plus 52 fil. porto.

mărimea 50x65 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 6 cor., plus 92 fil. porto.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

„Octoih Bogat“

ediția II-a

CU LITERE LATINE

de

George Cătană

învățător

cuprinzând întreaga rânduială a Vecerniei, Utreniei și Liturghiei, împreună cu glasurile, podobile, sfetilele învierii, polileul, pripelele și psalmii aleși, catavasiile, troparele, condacele, irmoasele, și pricesnele tuturor sărbătorilor precum și tipicul catavasiilor de peste tot anul.

Mai departe conține cântări de morți și un adaus bogat de rugăciuni trebuincioase fiecărui creștin, — întocmite pe sama bisericilor și a tuturor cântăreților mici și mari.

Se estinde pe **312** pagini, format mare, cu un tipar frumos și curat și pe o hârtie bună și fină.

Prețurile

Legat simplu . . . . . 2 Cor. 40 fil.

„ în pânză cu cruce aurită . . . . . 3 „ —

„ jumătate în piele cu cruce de aur . . . . . 4 „ —

„ întreg în piele căptușită, aurit foarte

frumos și la margini, în cutie elegantă . . . . . 7 „ —

La comanda să se adauge plus 20 fil. pentru porto.
Pentru trimiterea recomandat 45. fil.

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

Dar de Crăciun pentru copii

Biblioteca copiilor, volum cu povești, foarte luxos ilustrate.

Au apărut până acum :

Robinson Crusoe	Lei 1.50
Fetița cu bonetul roșiu	„ 1.50
Basme alese	„ 1.50
Din lumea copiilor	„ 1.50
Jucăriile lui Titi și ale Mimi	„ 1.50
Bunădimineața lui Moș Ajun	„ 1.50
Animalele domestice, cu ilustrațiuni și versuri, foile gros cartonate indestructibile	„ 2.—
ABC, învățăm să citim (nou)	„ 1.50
Învăț să socotești, dacă vrei să nu greșești. Carte cu ilustrațiuni instructive de calcul, cartonate	„ 2.50
Povestea celor doi sbârliți, cartonate	„ 1.50
A fost odată...! Povești alese. Un volum mare cu ilustrații (nou), cartonate	„ 2.50

De toate pentru copilașii noștri, ilustrat, cartonate	Lei 3.—
Robinson după Foë, bogat ilustrat, traducere de R. Rosetti, cartonate	„ 3.—
Idem fără ilustrație, cartonate	„ 1.50
Din Una mie și una nopți cartonate	„ 3.—
Copiii la țară, o poveste veselă. Un volum mare, foarte bogat ilustrat (nou), cartonate	„ 3.—
Florini Al.: Povești populare, cartonate	„ 2.—
Iosif Sf.: A fost odată, cartonate	„ 1.50
Smara: Corbul cu pene de aur, povești, ilustrat, cartonate	„ 2.50
Speranția Th.: Pentru toți copiii, frumos ilustrat, cartonate	„ 2.50

Biblioteca copiilor (ediția „Luceafărului“ Sibiu):

Volumul I.	Cor. 1.60
„ II.	„ 1.60
„ III.	„ 2.—

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

Săptămâna asta apare

DILETANTUL ROMÂN

INDIGITĂRI ȘI SFATURI
CUM SĂ JUCĂM TEATRU

SCRISE

IN UZUL SOCIETĂȚILOR DE DILETANȚI, AL REUNIUNILOR DE CÂNTĂRI CARE DAU REPRESENTAȚIUNI TEATRALE, PRECUM ȘI AL TUTUROR AMATORILOR JOCULUI SCENIC

DE

IOSIF VELCEAN

învățător în Reșița.

Cartea cuprinde **144** pag. Mărimea 8° mic.

Cartea e înzestrată cu 56 chipuri.

Prețul broșat 1 cor. Legat în pânză cor. 1.60.
Portoul poștal 10 fil.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

Un candidat de avocat

doctor iuris

cu praxă îndelungată, pe lângă condițiuni convenabile, **cearcă aplicație** în vre-o cancelarie advocațională.

Adresa la Administrație.

1-3

Săptămâna viitoare
apare

„Foaia Ilustrată“

pentru popor, cu chipuri despre întâmplările
mai însemnate de peste săptămână.

Invățătură, sfaturi, petrecere și minunățiile
lumii le veți afla în aceasta foaie.

Apare în fiecare săptămână.

Abonamentul pe un an 3 cor.

Cine abonează „Foaia Ilustrată“ cu „Poporul Român“, plătește pentru amândouă numai
5 cor. pe un an.

„Foaia Ilustrată“ se va vinde pe la toți abonații „Pop. Rom.“ cu 1 crucer, numărul.

Dacă cel puțin 15 inși vor abona „Foaia Ilustrată“ în societate, fiecare abonat va plăti numai 1 cor. 04 fileri la an.

Număr de probă veți
primi toți în cinste.

O colecție:

10 cărți ilustrate

de CRĂCIUN, modele mai nouă, foarte frumoase, numai

1 coroană 20 fileri.

Zece ilustrate de ANUL

NOU tot cu acest preț.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Trimiteți 4 cor. abonament la „Poporul Român“ pe un an, dacă voți să primiți

în cinste

„Calendarul Poporului Român“

pe anul 1908

care cuprinde 200 pagini și 100 chipuri.

!! Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. !!

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii „ARIEȘIANA“ din Turda (comit. Torda-Aranyos), publică concurs pentru ocuparea

postului de cassar

pe lângă salariu anual de 1680 cor.

Sunt preferiți, cei ce au cvalificațiune de școli comerciale și afară de limba maternă mai posed cea maghiară și germană în scris și vorbit.

Cassariul va fi angajat deocamdată numai provizor pe 1 an, începând cu 1 Ianuarie 1908, după care timp direcțiunea va decide asupra definisărei lui.

La cas, că va fi denumit de funcționar definitiv i se asigură dreptul de pensiune în sensul statutelor și are dreptul și la tantiemă.

Tot odată i se pune în vedere de a fi ales ulterior de contabil.

Cel ales are să depună o cauțiune egală cu salariul.

Reflectanții sunt rugați ași înainta suplicele instruate cu documentele necesare cel mult până la 25 Decembre a. c. st. n.

Turda 4 Decemvrie 1907.

DIRECȚIUNEA.

CALENDARUL UNIRII

pe 1908.

Cuprinde partea calendaristică, poșta, târgurile, șemat smul Arhidiecesei, de Alba-Iulia și Făgăraș, a diecesei de Gherla, Lugos și Orade (alătura de șemat. preoților e și a docenților), Cronica anului, Partea literară și inserate.

Afară de aceste, în acest an, calendarul Unirii cuprinde în traducere fidelă întreg

Art. de lege XXVII din anul 1907

despre raporturile de drept ale școalelor populare elementare, cari nu sunt de stat și despre competițiile învățătorilor comunali și confesionali și

Instrucțiunea

ministrului de culte și instrucțiunea publică către comisiunile adm. referitoare la executarea acestei legi.

Legea și instrucțiunea este tradusă în întregime cuprinzând 107 pag. din calendar, astfel estensiunea calendarului Unirii pe anul 1908 e cu mult mai mare ca de obicei; drept aceea prețul lui încă am fost siliți să-l urcăm la 80 fil. plus porto 10 fil.

Luând în considerare, că singură legea tradusă în românește să vinde cu preț cu mult mai mare, prețul de 80 fil. e un bagatel cu atât mai vărtos, că pre lângă Legea școlară, neapărat de lipsă pentru fiecare preot ca președintele școalei și pentru învățător, mai are și calendarul an. 1908.

Un esempl. costă 80 fil. plus porto 10 fil. Dacă din calendar să comandă odată 10 esempl. să dă 10% rabat și francatura.

Librăria semin. Blaj
(Balázsfalva).

Cumpărați Calendarul Poporului Român pe 1908.

Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. Se estinde pe 13 coale de tipar, 208 pagini.

Cuprinsul Căindarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni cu roșu. După fiecare lună o pagină curată pentru însemnări. Regentele anului. Luna. Intunecimi. Zile de repaus. 29 Februarie. Semnele cronologice. Zile schimbătoare peste an. Posturile. Deslegarea posturilor. Anotimpurile. 2. Tabela camelor. 3. Domnitorii din Europa cu 29 chipuri. Țările și numărul locuitorilor și cu capitala fiecărei țări. 4. Consulatele din Budapesta. 5. Poșta: I. Scrisori; II. Mandate poștale; III. Pachete; IV. Telegramme. 6. Călătoria cu trenul: a) persoane; b) pachete. 7. Timbre și taxe pe tot felul de rugări, sentințe, contracte, petiții, etc. 8. Despre procese: Un articol în 10 capitole, foarte interesant și folositor pentru oameni dela sate. — Partea literară: 9. Norocul celor trei fete. 10. Câți jidani sunt pe lume? 11. Blăstămul soției (poezie). 12. Isus și paserile. 13. Blăstămul de mamă (poezie). 14. Obiceiuri rele. 15. Vrajitoarea. 16. Cucul și domnișorul. 17. Românii. 18. La botez (poezie). 19. De când sunt judecătorii? 20. Telegrafia. 21. Trai la stână. 22. Ciudățeni la animale. 23. Scrisoarea orbilor. 24. Purecele. 25. Graba strică treaba. 26. Analfabetii. 28. Emigrarea. 29. Răscoala țărănească. 20. Cojocarii Sfântului Ilie. 31. Lupta pentru drepturile noastre. 32. Ră-

vașul anului cu toate întâmplările mai însemnate din lume. 36. Ce e românesc în Budapesta? 35. Razele Röntgen. 36. Baia de cărbuni. 37. Sfaturi economice. 38. Glume presărate în tot textul Calendarului și anunțuri.

Dintre ilustrații amintim: Casa deputaților (Reichsrath) din Viena. — Deputații români din parlamentul austriac. — Dr. Vasile Lucaciu. — Vichentie Babeșiu. — Deputații țărani din parlamentul austriac. — Casele fundațiunii Gozsdu din Budapesta. — Capela gr.-or. română din Budapesta. — Conducătorii comunității bisericești gr.-or. rom. din Budapesta. — Redactorii ziarului „Lupta“ și „Poporul Român“. — Reuniunea meseriașilor români din Budapesta. — Personalul tipografiei „Poporul Român“. — Sala de zejarie a tipogr. „Poporul Român“. — Departamentul mașinelor de tipar a tipogr. „Poporul Român“. — Boboteaza în București. — Biserica țărului Alexandru II din St.-Petersburg. — „Vatra luminoasă“ din București. — Palatul regal din Buda. — Sala mică de dans. — Odaia de durmit a regelui și alte multe chipuri

100 la număr.

Invălițoarea Calendarului și de astă dată se prezintă în formă de tot modernă, tipărită în 3 colori.

Un exemplar costă 40 fileri, iar porto postal 10 fileri. Cei ce comandă cel puțin 15 exemplare, primesc 15 procente rabat, adecă 15 exemplare costă 5 cor. 10 fil., 25 exemplare costă 8 cor. 50 fil., 50 exempl. costă 17 cor. și așa mai departe. Dela 15 exempl. în sus plătim noi și portpostal. Cei ce comandă mai puțin de 15 exempl., plătesc 10 fileri pentru fiecare exempl. Comercianții primesc 25 procente.

Comandele să se adreseze la

„Poporul Român“ Budapest, VII., István-ut 11.